

Παν. Δρακόπουλος, Η «διαλεκτική» του μικροαστού

ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Έτος 2, 1977, τεύχη 7-17 / Κοινωνία / Παν. Δρακόπουλος
<https://epopteia.gr/122/i-dialektiki-tou-mirkoastou/>

Πρώτη δημοσίευση: Εποπτεία, τεύχος 15, Οκτώβριος 1977

Είθισται, οι περισσότερες συζητήσεις για τα πνευματικά προβλήματα του τόπου μας, ν' αρχίζουν μ' ένα υβρεολόγιο εναντίον της Ακαδημίας, και να καταλήγουν στην διαπίστωση, ότι η ρίζα του κακού είναι τα χαμηλά ημερομίσθια των καλουπατζήδων. Σύμφωνα με αυτόν τον τρόπο σκέψεως, υπάρχει μια κοινωνική πυραμίδα, στην κορυφή της οποίας βρίσκεται ένα ασήμαντο άθυρμα παλιμπαίδων, προδοτών, φίλαρχων ηλιθίων, ενώ στη βάση συνωθούνται βιαίως εκατομμύρια πεινόντων, χειμαζομένων, αγαθών θυμάτων. Κάπου στη μέση του παράδοξου τούτου δομήματος, κινούνται δραστηρίως μερικές εκατοντάδες διανοουμένων, που ρέπουν προς έναν εσωτερισμό, επιθυμούν μια καθιέρωση, και επιδιώκουν «ν' ανεβάσουν το λαό». Έτσι, οι μεσαίοι αυτοί, είναι τα κάπως «τραγικά» πρόσωπα: κυκλοφορούν τα σκοτεινά τους βιβλία κάνοντας δηλώσεις για το λαό, ή γράφουν τα βιβλία τους για το λαό κάνοντας σκοτεινές δηλώσεις. Μοιραία, η μία τους παλάμη αγωνίζεται να εισπράξει, όσα η άλλη επιχειρεί να ξοδέψει. Και είναι, αυτοί οι «τραγικοί» μεσαίοι, βέβαιοι πως εκφράζουν τη συνείδηση του τόπου, αφού -κατά την τουλάχιστον λογική τους- η μεν κορυφή της πυραμίδος απεραντολογεί, ρογχάζει και βυθίζεται στην χλιδή της προδοσίας, η δε βάση σιωπά, ιδρώνει και παλεύει νυχθημερόν «για την επιβίωση».

Ένας συνεπής μαρξιστής, εύκολα θα μπορούσε να επισημάνει την μικροαστική προέλευση μιας «διαλεκτικής» με τόσο σταθερό, αμετακίνητο φάσμα (οι δύο άκρες του οποίου, ουδεμία αλληλεπίδραση υφίστανται), ακριβώς όπως ένας συνεπής ψυχαναλυτής εύκολα θα μπορούσε ν' αναλύσει το συμπλεγματικό

της βάθος.

Η μικροαστική, ανερμάτιστη, ντεμί-πανσιόν διαλεκτική αυτή, ενέχει το **αίτημα** μιας τέτοιας πυραμίδας –και μάλιστα θαυμαστά αρμοσμένης και με πλήρη στεγανά μεταξύ των στρωμάτων της και εδράζεται στο **μύθο** ότι η κορυφή αυτής της πυραμίδας, είναι απολύτως άσχετη, ανεπηρέαστη και ξένη προς τη βάση. Ο μικροαστός, έχει μια «διαλεκτική» γεμάτη ταμπού, διότι τον ενδιαφέρει να κρατήσει συμφέροντες όρους στο παιχνίδι του, τον ενδιαφέρει να κρατήσει αμετακίνητα τα προνόμιά του (και συζητά μόνο την διευρυνσή τους), τον ενδιαφέρει δηλαδή, να είναι στατικοί και αναλοίωτοι ορισμένοι τομείς. Ο μικροαστός, επιδιώκει την διατήρηση δύο πόλων του φάσματος αντίθετων μεταξύ τους, για να μπορεί να ασκεί και προς τους δύο τις ωσώσεις του. Ο καρναβαλίστικος αυτός τσαρλατανισμός με ράσο διαλεκτικής, εμπνέεται από ισχυρότατα συμπλέγματα και αισθήματα απαξίας. Και η «δράση» του μικροαστού, δεν αφορμάται από εκτιμήσεις της εκάστοτε πραγματικότητας, αλλά από παραληρήματα, προβολές, απωθήσεις και κυρίως, από μια ακατάσχετη ιδεόρροια.

Ο μικροαστός δεν αγωνίζεται, αλλά εποφθαλμιά. Δεν έχει σκοπό να μεταβάλλει αλλά να εισηγηθεί. Δεν έχει μαχητικότητα αγωνιστή, αλλά επιθετικότητα φθονούντος. Δεν «καταλαβαίνει», αλλά χρησιμοποιεί. Δεν έχει αρχές, αλλά ιδεοληψίες. Δεν έχει πολιτική, αλλά εκμεταλεύεται τις περιστάσεις, Δεν μάχεται, αλλά καιροφυλακτεί.

Η μικροαστική, χθαμαλή διαλεκτική συμπληρώνεται με μια εναγώνια αναζήτηση και ηχολαλική επανάληψη υπερακραίων συνθημάτων, συνήθως εκτός τόπου και χρόνου ευρισκομένων, και πάντως θρασέων, προκλητικών, χυδαίων και μαρτυρούντων απιστεύτου βαθμού απροσφορότητα συναισθήματος, έναντι του τόπου και του μέλλοντός του. Αυτό οφείλεται τόσο στο γεγονός ότι ο μικροαστός αισθάνεται ηττημένος και ταπεινομένος απ' την πραγματικότητα, όσο και στο γεγονός ότι **έπαψε πια να φοβάται τις λέξεις, που δεν έχουν αντίκρουσμα σε πράξεις**. Καίτοι το φαινόμενο αυτό έχει βαθειές καταβολές, ενισχύθηκε υπέρμετρα,

εν τούτοις, από την πρόσφατη δικτατορία. Είναι γνωστό σε όλους μας πόσο η χουντοκρατία διέστρεψε τις λέξεις, πόσο τις γύμνωσε από νόημα και συνάφεια. Παράλληλα όμως, η δικτατορία, έδωσε στον μικροαστό τη δυνατότητα να ταυτισθεί με τους αγωνιστές και να αισθανθεί... «επαναστάτης, εχθρός του κατεστημένου, πρωτοποριακός»! Απ' τη δικτατορία κι έπειτα ο μικροαστός διακατέχεται από μια προσκόλληση σε ό,τι νομίζει επαναστατικό, μιμείται τους «αμφισβητίες» στην εξωτερική του αμφίεση, και βλέπει τα πάντα γύρω του ως προσφερόμενα για νέους φραστικούς ακροβατισμούς. Αισθανόμενος στο βάθος του υποπροϊόν και απόρριμα της αστικής τάξης, προσπαθεί να τη φοβίσει για να γίνει δεκτός στα σαλόνια της, ή πλάθει την παραίσθηση πως έχει κι αυτός σαλόνια, όπου «δέχεται» τους «ανθρώπους του λαού» και «αγωνίζεται γι' αυτούς».

Στην προσπάθειά του να μας επιβάλλει τις παραισθήσεις του και τις παραληρηματικές του ιδέες ως κοινωνικές πραγματικότητες, καλλιεργεί σειρά **ψευδοπροβλημάτων** –στις παγίδες των οποίων πέφτουν κάποτε και νουνεχείς άνθρωποι. Η φρασεολογία του είναι χαρακτηριστική: «κίνημα», «αγώνας», «πάλη στήθος με στήθος», «κατεστημένο» κ.τ.ό., μαρτυρούν την εμμονή σε επαναστατικά κλισέ και την συνεχή υποστασιοποίηση εννοιών, που του επιτρέπει να αναπτύσσει αισθήματα καταδιώξεως ή ψευδομεγαλείου.

Με τέτοιες πηγές, η μικροαστική ψευδοδιαλεκτική, ευνόητο είναι πως **παραφράζει** την πραγματικότητα. (Η ίδια η χρήση της λέξης «διαλεκτική» απ' τον μικροαστό, δείχνει τόσα πολλά!..) Από συστάσεώς της **δεν είναι** διαλεκτική αλλά μια χονδροειδής κατασκευή σταθερών αντιθέσεων. Η δομή του μικροαστού, όπως προκύπτει απ' την κοινωνική και την ψυχολογική του κατάσταση, του απαγορεύει να συλλάβει το καθόλου. Ο μικροαστός **διασπά το οντολογικό σε σκόρπιες ψηφίδες μωσαϊκού**, που όπως κι αν τοποθετηθούν δεν θα προκύψει ποτέ μία εικόνα. Έτσι το πρόβλημα του ανθρώπου μέσα στον κόσμο γίνεται «κίνημα γυναικείας χειραφέτησης», «αγώνας για τη διάσωση του περιβάλλοντος», «πάλη για δικαιώματα» κ.ά. ηχηρά, πολύ ηχηρά σαν άδειοι

τενεκέδες που είναι. Το πρόβλημα του προσώπου γίνεται «γιουνισέξ» και «δικαίωμα να έχω τις διαστροφές μου» κ.ά. θορυβώδη και οζώδη. Η σκύλευση των οντολογικών προβλημάτων, είναι ο στόχος της μικροαστικής διαλεκτικής και επιχειρείται με την μετατροπή κάθε έννοιας σε ψόφο, σε ασπόνδυλο ήχο και μυκηθμό.

Η αδυναμία συλλήψεως του καθολικού απ' την μικροαστική διαλεκτική, οδηγεί στην απόρριψη της οντολογίας, στον χαρακτηρισμό της ως «εξωπραγματικής» και «καθαρά θεωρητικής», και μάλιστα «την ώρα που υπάρχουν καυτά θέματα και ο λαός υποφέρει». Ο μικροαστός αρνείται την αφοσίωση και λατρεύει την αφομοίωση, απορρίπτει την εμβάθυνση για να επιτύχει την σχηματοποίηση, αποκλείει την αναγωγή στο καθόλου, για να θηρεύσει την υπαγωγή στην περίπτωση μετατρέπει το δημιουργικό έργο σε ενδοστρεφικό φετιχισμό, για να μεταβάλλει το ανθρώπινο πρόσωπο σε σπαράγματα, συνηχήσεις και θρύμματα, υπηρετικά της άθλιας διαλεκτικής μπραβούρας.

Ο μικροαστισμός δεν αποτελεί κοινωνιολογική κατηγορία, αλλά **πνευματική**. Ο μικροαστός δεν ορίζεται από το επάγγελμα, το εισόδημα, τα περιουσιακά στοιχεία ορίζεται από την νοοδομή του, νοοδομή απεικονιστική της έκπτωσης, της έσχατης αποδιοργάνωσης. Είναι ο «περίπου-άνθρωπος» που ανέταμε ο Καμύ, στο συγκλονιστικό του έργο «Η πτώση». Καθώς είναι ιδεοληπτικός, δεν υπηρετεί μίαν ιδεολογία• βρίσκεται μέσα στις πιο εχθρικές ιδεολογίες: από την άκρα αριστερά ως τον πιετιστικό χριστιανισμό, από τον στυγνό φασισμό ως την αναρχία, ο μικροαστός ενεδρεύει, προσπαθεί να ενταχθεί μέσα σε κάποια μάζα για να διώξει το αίσθημα αποβλήτου που τον κυνηγά, προσπαθεί να εκχυδαΐσει κάθε έννοια, να διαβρώσει κάθε υγιές άτομο.

Στο ανόσιο αυτό εγχείρημά του, ο μικροαστός έχει ήδη επιτύχει πολλά. Τον βλέπουμε καθημερινά να μαιώνει την πολιτική ζωή του τόπου μας, να διαβρώνει τη νεολαία, να εξευτελίζει την παιδεία, να ασελγεί στη φιλοσοφία και στην τέχνη, προβάλλοντας θεατρινίστικους κομπασμούς, υπερβάλλοντας συνθηματολογικά,

μεταβάλλοντας τον όποιο αγώνα σε πορνεία. Διαπιστώνοντας ότι γίνεται εύκολα δεκτός για μικροσυμφεροντολογίες, έχει επιτύχει να εισηγηθεί σχεδόν παντού και, ανενόχλητος (αν όχι και χειροκροτούμενος), εξευτελίζει και διαστρεβλώνει κάθε ιερό και όσιο.

Ο θρίαμβος του μικροαστού, δείχνει την αδράνεια των άλλων. Καμιά μικροαστική κουτοπονηριά δεν θα μπορούσε να επιτύχει, αν οι υγιείς άνθρωποι (ανεξαρτήτως ιδεολογίας), δεν είχαν παραδοθεί στον ύπνο της κολακείας και της αδιαφορίας. Τα υγιέα κοινωνικά μας κύτταρα, είναι ανάγκη να καταλάβουν ότι **έχουν εγκαταλείψει** στα χέρια ενός βρωμερού συρφετού ανικάνων και διεστραμμένων και ψυχικώς σαφέστατα νοσούντων, όλους τους ιστορικούς ομφάλιους λώρους των με την Παράδοση και το Αύριο. Είναι ανάγκη ο καθένας στο χώρο του να δει την μικροαστική πανώλη, και να παλέψει να την αποβάλλει. **Δεν έχει καιρό αυτός ο τόπος για ευνούχους Ευτρόπιους.** Είναι καιρός μόνον, για ν' αναλάβουμε τις ευθύνες μας.

«Αυτοί λοιπόν που ήταν οι καθαυτό γεννημένοι για τη φιλοσοφία, μια που έτσι την παρατήσουν έρημη και παραπονεμένη στη μέση, κι οι ίσιοι ζουν μια ζωή που δεν τους ταιριάζει κι όχι αληθινή, και κείνην αφήνουν ορφανή κι απροστάτευτη, για να μπουν και της πατήσουν το σπίτι άλλοι **ανάξιοι** και να την **κατεξευτελίσουν** και να της κολλήσουν τέτοιες ντροπές, ώστε νάχουν δίκιο όσοι της ψάλλουν εκείνα που λες εσύ πως της ψάλλουν: ότι από κείνους που την ακολουθούν, άλλοι δεν είναι άξιοι για τίποτα κι' οι περισσότεροι άξιοι για πολλά και μεγάλα κακά.

Αυτά είναι πραγματικώς που λένε. Και δεν έχουν διόλου άδικο• γιατί όταν δουν άλλοι ανθρωπίσκοι κενή αυτή τη θέση, την τόσο ζηλευτή, με τα λαμπρά ονόματα και τα στολίδια που είναι γεμάτη, σαν τους κακούργους εκείνους που δραπετεύουν από την ειρκτή και βρίσκουν άσυλο στα ιερά των θεών, απaráλλακτα κι αυτοί παρατούν ευχαρίστως την τέχνη τους και πηδούν ίσα μέσα στη φιλοσοφία, προπάντων όσοι απ' αυτούς τύχει να κάνουν τον πολύ μάστορη στην τεχνούλα τους. Γιατί μ' όλα ταύτα, αν και

κατάντησε να βρίσκεται σε τέτοια θέση η φιλοσοφία, διατηρεί όμως απέναντι στις άλλες τέχνες ένα μεγαλοπρεπέστερο αξίωμα• κι αυτό είναι που ζηλεύουν πολλοί **από φυσικού τους άτελοι**, και που όπως έχουν τα κορμιά τους στρεβλωμένα από τις χειρωναχτικές των εργασίες, έτσι τυχαίνει να έχουν και **τις ψυχές των σακατεμένες και παραμορφωμένες** από τις βάνουσες απασχολήσεις ή μπορούσε να γίνει κι αλλιώς;

Όχι βέβαια.

Και νομίζεις πως διαφέρουν καθόλου, να τους δης, από ένα χαλκιά που απόχτησε λεφτά, κακομοιριασμένο και φαλακρό χαλκιά, που μόλις βγήκε από τις φυλακές, και τώρα αφού ξεβρώμισε στο λουτρό, καινούργιοφορεμένος σα γαμπρός ετοιμάζεται να παντρευτή του αφεντικού του τη θυγατέρα, που η φτώχεια κι η ορφάνια την κατάντησαν σ' αυτή την ανάγκη;

Δε διαφέρουν και πολύ.

Τι παιδιά λοιπόν θες να σου γεννήσουν αυτοί; όχι νόθα και πρόστυχα;

Αναγκαστικά.

Το ίδιο κι αυτοί οι **ανάξιοι για εκπαίδευση** όταν χωρίς να τ' αξίζουν την πλησιάζουν και 'ρθούν σε σχέση μαζί της, τι λογής διανοήματα και ιδέες περιμένεις να σου γεννήσουν; **Τι άλλο παρά σοφίσματα**, καθώς πραγματικώς αξίζει να τα ονομάζωμε, και **τίποτε γνήσιο** και που να έχει τον τύπο της αληθινής σοφίας;»

Αυτά ο Πλάτων, στην «Πολιτεία» του. Θαυμάστε τον χαλκιά-μικροαστό μας. Στα χέρια του αφήσαμε την κάθε θυγατέρα μας. Ο θρίαμβός του, είναι το αποτέλεσμα της δικής μας ολιγωρίας και τύφλωσης.